

Visie op Cultuureducatie Steenwijkerland

2021-2024

“Iedereen moet zijn talent kunnen ontwikkelen!”

Erik Scherder

Visie op cultuureducatie 2021-2024: van cultuureducatie naar cultuuronderwijs in Steenwijkerland

Leeswijzer

Deze visie geeft de meerjarenvise van het Platform Cultuureducatie Steenwijkerland (hierna Platform) weer op de toekomstige structuur en richting van cultuur in het onderwijs. Deze visie begint met de **'visie van het Platform op cultuureducatie'**, dan volgen de uitgangspunten voor cultuureducatie zoals door de Gemeente Steenwijkerland geformuleerd in de **'Cultuurvisie Steenwijkerland 2019-2022'**. Daarop volgt nog een korte beschrijving van het **Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs Overijssel**. Deze uitgangspunten zijn mede kader voor de visie van het Platform. Daarna volgt een korte schets hoe de cultuureducatie nu georganiseerd is, dus **'hoe het nu is'** aangevuld met de **'krachten en zwaktes'** op het gebied van cultuureducatie en onderwijs in Steenwijkerland.

Op basis van deze input en de uitkomsten van sessies in het najaar 2020 van het Platform over dit onderwerp is de **toekomstvisie** vastgesteld met daarin een uitwerking voor cultuureducatie voor de komende vier jaren. Het is de bedoeling dat op basis van deze visie er een jaarlijks activiteitenplan opgesteld wordt.

De visie van het Platform Cultuureducatie

Het Platform heeft een visie op cultuureducatie ontwikkeld die in grote lijnen overeenkomt met die van de gemeente en lijkt op de visie zoals neergelegd in het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs (zie teksten hieronder). Om die visie goed te omschrijven zijn een aantal overleggen gepland, waarin de huidige stand van zaken, de krachten en zwaktes en de te stellen doelen tot 2024 zijn geformuleerd.

Het Platform ziet cultuureducatie als een belangrijke tool in de ontwikkeling van 21^e eeuwse vaardigheden van kinderen. Voorbeelden van deze vaardigheden zijn: creativiteit, innovatie en ondernemerschap, samenwerken, communiceren, kritisch denken en sociale vaardigheden. Dit vergt onderwijs wat kinderen leert zich creatief te ontwikkelen en is anders dan het aanleren van bestaande oplossingen. Met name cultuureducatie is daarvoor geschikt en is een goede manier van betekenisvol leren en een rijkere leeromgeving. Het Platform kiest daarbij voor een praktische, hands on aanpak.

De bestaande structuur en organisatie kan in stand blijven als basis en opstap naar een verdere invulling van cultuureducatie. Alle betrokken partijen hebben hiermee hun plek en blijven betrokken bij de borging van cultuureducatie. De cultuurcoach heeft een coördinerende, adviserende en verbindende rol wat betreft de cultuureducatie.

Het platform heeft o.a. als taak de cultuurcoach te adviseren en te ondersteunen bij het invullen van de cultuureducatie voor de scholen en cultuureducatie met de andere partners. En zal, in overleg en afstemming met de gemeente, het culturele veld stimuleren om in samenwerking met het onderwijs educatieve projecten te ontwikkelen. Het gaat hierbij ook om, buitenschoolse projecten in relatie met sport/beweging en welzijn (bv. d.m.v. samenwerking met sport combinatie functionarissen en de cultuurmakelaar).

Het Platform wil dat iedere school ondersteund kan worden bij het behalen van de volgende doelen:

- Alle leerlingen in het primair onderwijs maken kennis met kunst en cultuur, zowel door actieve (meedoen) als door passieve (kijken, luisteren, ervaren) deelname
- Integratie in het schoolplan (doorgaande leerlijnen, aansluiting bij de kerndoelen)

De Cultuurvisie Steenwijkerland 2019-2022

In 2019 is de Cultuurvisie Steenwijkerland 'Kansen door verbinden' 2019-2022 vastgesteld. Daarbij is het doel 'Een herkenbaar, aantrekkelijk én breed aanbod van kunst en cultuur waar iedereen aan mee kan doen. Daar gaan we voor!'

Daarom maakt de gemeente Steenwijkerland zich sterk voor bloeiende cultuursector. Met een breed, aantrekkelijk én herkenbaar aanbod aan kunst en cultuur. Een toegankelijk aanbod dat jong én oud stimuleert om mee te doen. Waarom? Omdat de gemeente gelooft in het belang van cultuur als pijler van onze identiteit, als verbinder met andere leefgebieden én als stimulator van onze lokale economie.

We zien een cultuursector die zich met name richt op:

- onze cultuurhistorische trots
- ons rijke verenigingsleven
- cultuureducatie
- kunst in de openbare ruimte
- evenementen
- culturele ondernemers
- theater
- musea

Daarbij ziet de gemeente de samenwerking binnen én buiten de cultuursector als sleutel tot succes. De gemeente gelooft in de eigen kracht van onze inwoners én in die van de cultuurinstellingen en verenigingen zelf. Op die manier zorgen we met elkaar voor een duurzame cultuursector, klaar voor de toekomst.

Cultuureducatie is onmisbaar voor de vorming van jonge mensen tot kritische volwassenen. Via cultuuronderwijs ontwikkelen kinderen hun talenten, maken zij kennis met schoonheid en leren zij de waarde van kunst te begrijpen. Het versterken van de creativiteit van kinderen maakt ze klaar voor de toekomst en daarom blijft de gemeente de cultuureducatie primair onderwijs op onderdelen steunen.

De doelen die de Cultuuragenda voor de cultuureducatie benoemt zijn:

- Alle leerlingen in het primair onderwijs maken kennis met kunst en cultuur, zowel door actieve (meedoen) als door passieve (kijken, luisteren, ervaren) deelname
- Alle culturele instellingen en het onderwijs werken samen om de beleidsdoelen te realiseren

De verfijning zit in de beoogde verankering van de cultuureducatie d.m.v.:

- Integratie in het schoolplan (doorgaande leerlijnen, aansluiting bij de kerndoelen)
- Verbinden met andere beleidsterreinen (o.a. sport/beweging/welzijn)
- Het culturele veld stimuleren om in samenwerking met het onderwijs educatieve projecten te ontwikkelen

Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs Overijssel

De gemeente zet haar doelen met betrekking tot cultuureducatie kracht bij door de ondertekening van het Bestuurlijk Kader Cultuuronderwijs Overijssel (BKCO). En wordt daarin ondersteund door de twee schoolbesturen in Steenwijkerland, Stichting Accrete en Stichting Op Kop. Wethouder T. Jongman-Smit en de twee schoolbesturen in Steenwijkerland én de provincie hebben in maart 2019 de intentie vastgelegd om in ieder geval tot 2026 samen te werken aan structureel goed cultuuronderwijs in de gemeente. De meerwaarde hiervan is dat alle kinderen in Steenwijkerland in aanraking komen met kunst en cultuur en zich kunnen ontwikkelen.

De partners van het BKCO, streven ernaar dat de leeromgeving van alle Overijsselse kinderen in het primair onderwijs en speciaal onderwijs verder wordt verrijkt, waarin zij kunnen bouwen aan

kennis, vaardigheden en houdingen die specifiek betrekking hebben op cultuuronderwijs. Cultuuronderwijs is een belangrijk onderdeel van het curriculum en helpt kinderen zich te ontwikkelen. Steenwijkerland is één van de 21 gemeenten die heeft aan gegeven in die periode een lokaal convenant uit te werken waarin die samenwerking wordt vastgelegd.

Hoe het nu is

Het Platform Cultuureducatie Steenwijkerland bestaat sinds 2008. Binnen het Platform zijn de basisscholen, de belangrijkste culturele instellingen en musea, en de gemeente Steenwijkerland vertegenwoordigd, evenals de cultuurcoach. Zij geven samen vorm aan en voelen zich verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van de cultuureducatie in het primair onderwijs. Zie ook de bijlage Structuur platform Cultuureducatie Steenwijkerland.

Dat doen ze door de ontwikkeling en organisatie van activiteiten in een cultuurmenu (3 activiteiten per groep per jaar; een voorstelling, een workshop en een erfgoed-activiteit), zie ook www.cultuurmenusteenwijkerland.nl.

De gemeente faciliteert en heeft zich tot en met 2024 uitgesproken voor deelname in cultuureducatie. De cultuurcoach initieert, ontwikkelt en organiseert en de scholen participeren hierin. Een werkgroep die bestaat uit ICC'ers en vertegenwoordigers van de culturele instellingen/aanbieders adviseert de cultuurcoach over de inhoud en vorm van het cultuurmenu. De instellingen stellen accommodaties beschikbaar en bieden projecten aan, passend bij de speerpunten en de vraag vanuit het Cultuurmenu. Het Cultuurmenu Steenwijkerland wordt bewaakt door de cultuurcoach.

Ruim 3600 leerlingen van 35 scholen doen mee aan het Cultuurmenu Steenwijkerland. Er zijn drie gesubsidieerde culturele instellingen bij betrokken (Scala Centrum voor de Kunsten, theater De Meenthe Steenwijk en Bibliotheek Kop van Overijssel) en zo'n 7 museale of op historie georiënteerde instellingen. Gaandeweg zijn scholen buiten het cultuurmenu gaan deelnemen aan extra projecten, veelal gestimuleerd door de cultuurcoach. Voorbeelden hiervan zijn: Cultuureducatie met Kwaliteit (zoals de ontwikkeling van doorgaande leerlijnen voor muziek, erfgoed en beeldende vorming) en Pak die Cultuur! (een coachings- en uitvoeringstraject voor scholen die van cultuureducatie naar cultuuronderwijs willen gaan). Daarnaast participeren een aantal scholen in de regeling Muziekimpuls. De deskundigheid van het onderwijs wordt bevorderd via deelname aan deze projecten, deelname aan de ICC-cursus en jaarlijkse inspiratiebijeenkomsten.

Rol cultuurcoach

- De cultuurcoach selecteert de aanbieders, rekening houdend met de geformuleerde eisen m.b.t. leerlijnen en de benodigde toekomstige vaardigheden voor de leerlingen, de bewezen kwaliteiten van de aanbieder en zijn/of haar kosten. Het daaruit voortkomend aanbod wordt door de cultuurcoach aangeboden aan de scholen en door haar/hem georganiseerd en begeleid.
- De cultuurcoach overlegt en onderhoudt het contact met alle betrokkenen en het onderwijs, informeert, stimuleert en adviseert over cultuureducatie in het algemeen en de ontwikkelingen in Steenwijkerland in het bijzonder.

De beschreven werkwijze levert voldoende resultaat op. Er is veel betrokkenheid bij alle deelnemers. Ontwikkelingen in het onderwijsveld, in de maatschappij ten gevolge van de geleerde lessen uit de Covid-19 periode, de ondertekening van het BKCO en de mogelijkheid van deelname aan landelijke subsidies (o.a. Cultuureducatie met Kwaliteit- CmK 2021-2024), provinciale subsidies en gemeentelijke subsidies, maken het nodig om de visie aan te scherpen om te komen tot cultuureducatie die toekomstbestendig is.

Krachten en zwaktes

Krachten

- De bestaande goede overlegstructuur zoals van het Platform, de werkgroep cultuureducatie Steenwijkerland en de gemeente, is aanwezig en functioneert goed. Dit kan een vliegwiel zijn voor verdere ontwikkeling.
- De samenwerking binnen het Platform, inbreng theater De Meenthe, Scala, musea en de bibliotheken Kop van Overijssel geeft een verankering van cultuuronderwijs. We bereiken hiermee dat alle leerlingen in aanraking komen met kunst en cultuur.
- Duidelijk commitment van onderwijs zien we in de uitgesproken deelname aan het Cultuurmenu Steenwijkerland tot en met 2024.
- De gemeente heeft cultuureducatie opgenomen in haar beleid en subsidie gereserveerd voor de uitvoering ervan en stimuleert daarmee de cultuureducatie in het basisonderwijs.
- Scholen zijn bereid en gewend om deel te nemen aan cultuureducatieve activiteiten, hierin gesteund door het bovenschools management.
- Scholen zijn tevreden met de variatie en kwaliteit van het aanbod in het Cultuurmenu.
- Scholen herkennen dat gecoördineerde en gezamenlijke afname leidt tot kostenbesparing.
- Culturele aanbieders worden beter zichtbaar bij scholen door Platform en Cultuurmenu.
- De keuze van het hebben van een cultuurcoach binnen de organisatie helpt de betrokken partijen te verbinden en de kwaliteit en continuïteit te bewaken. De cultuurcoach krijgt de ruimte om haar taken uit te voeren.
- De opbouw van het Cultuurmenu maakt het mogelijk dat de leerling in zijn achtjarige schoolloopbaan met alle kunstvakdisciplines in aanraking komt. Dit zal hen prikkelen naar en vormen voor het aanleren van vaardigheden nodig in de 21^e eeuw.

Zwaktes

- Mogelijk zijn diverse culturele partijen onvoldoende aangesloten in het Platform. Hier zou de cultuurmakelaar mogelijk een rol in kunnen spelen via haar contact met de cultuurcoach.
- Het onderwijs neemt soms een afwachtende houding aan als het gaat om het vragen om individuele ondersteuning ter verdieping van cultuur in hun onderwijs, bv onvoldoende gecertificeerde ICC'ers of deelname aan leerlijnen cultuureducatie. Terwijl uit evaluaties en doorvragen blijkt dat er wel behoefte is aan bv techniekonderwijs.
- Ontwikkelingen in het onderwijs vragen om aanbod dat (nog beter) aansluit bij het onderwijsprogramma en 21^e eeuwse vaardigheden, denk aan de herziening van de kerndoelen door curriculum.nu, burgerschap, wetenschap en techniek; aanbod op maat past niet in de structuur van een cultuurmenu en de financiële randvoorwaarden.
- Een tijdelijke aanstelling van een cultuurcoach is een bedreiging voor het behoud van evenwicht in de huidige structuur en de opgebouwde kennis, ervaring en contacten.
- Het cultuurmenu voorziet niet in individuele vragen van een school. Dat heeft er toe geleid dat scholen die zich verder willen verdiepen in leerlijnen, deskundigheidsbevordering, trainingen, etc. zelf met aanbieders moeten onderhandelen of elders subsidies moeten aanvragen. Dat kost veel tijd en de kennis en ervaring die zij opdoen blijft 'onder de radar' en wordt niet gedeeld met Platform, cultuurcoach of andere scholen.

Conclusies uit kracht en zwaktes

De scholen geven aan dat zij tevreden zijn met de goede organisatorische structuur en met het goed uitgewerkte cultuurmenu. De basis voor een duurzame structuur cultuureducatie is er en is een goed fundament voor samenwerking gebleken. Samenwerking tussen onderwijs en instellingen en coördinatie kan en moet verder geïntensiveerd worden om de kwaliteit, efficiency en toekomstbestendigheid te verbeteren en de continuïteit te borgen. Dus het is tijd voor de volgende stap. Scholen moeten gestimuleerd worden, om daar waar ze dat nodig vinden, maar ook daar waar het Platform of de gemeente dat vinden, individuele ondersteuning aan te vragen en opgedane kennis te delen met andere partners. Vragen kunnen gaan in de richting van bv. technologie of burgerschap dat een belangrijke rol gaat spelen en nieuwe ontwikkelingen mogelijk zal maken. Cultuureducatie richt zich steeds meer op de leefwereld van het kind en ondersteunt de ontwikkeling van de 21^e eeuwse vaardigheden. Meer flexibiliteit is nodig in een snel veranderende wereld met soms sterk onregelende gebeurtenissen. Dat vraagt om een grotere betrokkenheid van scholen, gemeente en aanbieders bij cultuuronderwijs. En om een structurele aanpak (coördinatie) van alle activiteiten in dat kader.

Toekomstvisie

De stip op de horizon (waar staan we in 2024 met cultuureducatie) is dan:

- ***Alle po leerlingen in Steenwijkerland maken in 2024 via het cultuurmenu op een structurele manier en met medewerking van lokale/regionale aanbieders kennis met actieve en passieve vormen van kunst en cultuur en zijn daardoor verzekerd van een minimale 'aanraking' met kunst en cultuur in hun schoolloopbaan.***
- ***75% van de scholen in Steenwijkerland maken gebruik van de mogelijkheid zich te (blijven) verdiepen in onderdelen van cultuureducatie en ICC werving en training in de vorm van een cultuurmenu plus, waaruit zij één of meer onderdelen afnemen. Het Cultuurmenu plus richt zich op de leerkrachten, het team of het onderwijsprogramma van de school.***

Uitwerking programma; handhaven en uitbreiden

Het Cultuurmenu wordt voortgezet zoals iedereen gewend is, volgens de structuur met elk jaar wisselende speerpunten. Daarnaast zal het Cultuurmenu uitgebreid worden met de mogelijkheid voor scholen om individuele verdieping aan te brengen. Dit is het Cultuurmenu plus, bijvoorbeeld door een leerlijn cultuureducatie te implementeren of door deskundigheidsbevordering d.m.v. externe deskundigen (omdat het onmogelijk is voor leerkrachten om het hele culturele vakgebied te beheersen). Leerkrachten leren zo van culturele partners hoe zij het creatieve proces beter in kunnen zetten in hun klas en kinderen de kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen en nieuwe ontdekkingen doen. Dit gaat langs de geleidelijk weg omdat een aanpassing tijd, inzet en geld vraagt. We nemen hier vier jaren voor.

Cultuurmenu plus

Het Cultuurmenu plus zal, behalve uit eigen beschikbare middelen, ook gebruik maken van de mogelijkheid om via een landelijke regeling voor cultuureducatie, namelijk Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) 2021-2024 verdieping aan te brengen in de cultuureducatie op lokaal niveau. CmK III biedt kansen voor de scholen om cultuureducatie een plek te geven in hun onderwijs. CMK III heeft twee sporen: 1. Borgen van gerealiseerde leerlijnen op scholen die in CmK I en/of CmK II meededen. 2. Bereiken van nieuwe scholen. Binnen beide sporen biedt CmK III de mogelijkheid tot onderzoek en labs, deskundigheidsbevordering en kennisdeling. In het kader van CmK III kan bij de penvoerder Rijnbrink subsidie worden aangevraagd voor het borgen en/of ontwikkelen van cultuureducatie op de basisscholen.

Voordelen cultuurmenu en cultuurmenu plus

Door naast het cultuurmenu (voor leerlingen) een cultuurmenu plus (voor leerkrachten/teams/bestuurders) aan te bieden wordt cultuureducatie in de loop van de jaren beter geborgd in de gemeente Steenwijkerland. Door dit onder andere samen met lokale/regionale aanbieders te doen krijgt de cultuureducatie een lokaal aspect, waarin gemeente, scholen en aanbieders samen werken aan de stip op de horizon. Tegelijkertijd zal de betrokkenheid van alle partijen (binnen Platform, werkgroep en via bijeenkomsten) ervoor zorgen dat kennis en ervaring worden geëvalueerd en gedeeld. Daarin wordt ook meegenomen de afstemming met het voortgezet onderwijs over cultuureducatie op school.